

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9CdoR/1/2024
Identifikačné číslo spisu:	1118208570
Dátum vydania rozhodnutia:	27.02.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1118208570.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci manželov X. F., narodeného XX. D. XXXX, J., G. XXXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Tornošom, Bratislava, Tomášikova 50D a C.. O. F., rodenej D., rodenej XX. V. XXXX, J., A. XX. S. XXXX/XX, zastúpenej advokátkou Mgr. Denisou Jánošíkovou, Bratislava, Klincová 35, v konaní o rozvod manželstva a o úpravu pomerov manželov na čas po rozvode k maloletým deťom C. F., narodenému XX. S. XXXX a Š. F., narodenému XX. S. XXXX, obe maloleté deti v konaní zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Bratislava, Vázovova 7/A, za účasti Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, Štúrova 2, Bratislava, vedenom pôvodne na Okresnom súde Bratislava I, teraz Mestský súd Bratislava II sp. zn. B1-3P/63/2018, o dovolaní manželky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 15. marca 2023 sp. zn. 20CoP/107/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (teraz Mestský súd Bratislava II; ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“), rozsudkom z 23. júna 2021, č. k. 3P/63/2018 - 1215 manželstvo X. F. a C.. O. F., rod. D., uzavreté dňa XX. novembra 2010 pred Matričným úradom Bratislava-Ružinov, zapísané v knihe manželstiev Matričného úradu Bratislava-Ružinov, vo zväzku XX, ročník XXXX, na strane XXX, pod poradovým číslom XXX, rozviedol. Maloletého C. F., narodeného XX. S. XXXX (ďalej len „maloletý C.“) na čas po rozvode zveril do osobnej starostlivosti otca s tým, že zastupovať maloletého C. a spravovať jeho majetok sú oprávnení obaja rodičia. Matke uložil povinnosť platiť výživné na maloletého C. v sume 200 eur mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám otca počnúc právoplatnosťou výroku o rozvode manželstva. Zároveň rozhodol, že matka je oprávnená stretávať sa s maloletým C. jedenkrát v týždni v rozsahu 2 hodín za prítomnosti a asistencie odborného zamestnanca neziskovej organizácie Spoločnosť priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar, Ševčenkova 21, 851 01 Bratislava, presný čas a miesto stretnutia určí príslušné zariadenie. Súd prvej inštancie uložil otcovi

povinnosť zabezpečiť účasť maloletého C. na stretnutiach v čase a mieste určenom Úsmev ako dar a vyslovil predbežnú vykonateľnosť výroku V. rozsudku o úprave asistovaného styku. Ďalej súd prvej inštancie zveril maloletého Š.W. F., narodeného XX. S. XXXX (ďalej len „maloletý Š.“) do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov s tým, že matka bude osobnú starostlivosť o maloletého Š. zabezpečovať v bežnom kalendárnom roku, s výnimkou letných a zimných prázdnin, vyhlásených vyhláškou MŠ SR, od stredy v párnom týždni, kedy si maloletého prevezme v školskom zariadení po skončení vyučovania, resp. školského klubu detí do pondelka v nepárnom týždni do 8.00 hod., kedy maloletého odovzdá v školskom zariadení. V nepárnom kalendárnom týždni bude matka osobnú starostlivosť o maloletého zabezpečovať od stredy po skončení vyučovania, resp. školského klubu detí, kedy matka maloletého prevezme v školskom zariadení do piatka do 08.00 hod. kedy maloletého odovzdá v školskom zariadení. Otec bude osobnú starostlivosť o maloletého Š. zabezpečovať v bežnom kalendárnom roku s výnimkou letných a zimných prázdnin, vyhlásených vyhláškou MŠ SR, od piatka v nepárnom týždni, kedy si maloletého prevezme v školskom zariadení, po skončení vyučovania, resp. školského klubu detí do stredy v párnom týždni do 8.00 hod., kedy maloletého odovzdá v školskom zariadení. V nepárnom kalendárnom týždni bude otec osobnú starostlivosť o maloletého zabezpečovať od pondelka po skončení vyučovania, kedy otec maloletého prevezme v školskom zariadení, resp. školskom klube detí do stredy do 08.00 hod., kedy maloletého odovzdá v školskom zariadení. Počas zimných a letných školských prázdnin, vyhlásených MŠ SR ako aj v prípade, kedy maloletý v deň určený pre odovzdanie osobnej starostlivosti podľa tohto rozsudku školské zariadenie nenavštívi, bude matka zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloletého od stredy v párnom týždni od 19.00 hod., kedy otec maloletého odovzdá matke v mieste bydliska matky do pondelka v nepárnom týždni do 16.00 hod., kedy matka odovzdá maloletého v mieste bydliska otca. V nepárnom týždni bude matka osobnú starostlivosť o maloletého zabezpečovať od stredy 19.00 hod., kedy otec maloletého odovzdá matke v mieste bydliska matky do piatka do 16.00 hod., kedy matka maloletého odovzdá v mieste bydliska otca. Počas zimných a letných školských prázdnin, vyhlásených MŠ SR ako aj v prípade, kedy maloletý v deň určený pre odovzdanie osobnej starostlivosti podľa tohto rozsudku školské zariadenie nenavštívi, bude otec zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloletého od piatka v nepárnom týždni od 16.00 hod., kedy otec maloletého prevezme od matky v mieste bydliska otca do stredy v párnom týždni do 19.00 hod., kedy otec odovzdá maloletého v mieste bydliska matky. V nepárnom týždni bude otec osobnú starostlivosť o maloletého zabezpečovať od pondelka od 16.00 hod., kedy matka maloletého odovzdá otcovi v mieste bydliska otca do stredy do 19.00 hod., kedy otec maloletého odovzdá v mieste bydliska matky. Súd prvej inštancie určil, že zastupovať maloletého Š. a spravovať jeho majetok sú oprávnení obaja rodičia a otcovi uložil povinnosť platiť výživné na maloletého Š. v sume 100 eur mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky, počnúc právoplatnosťou výroku o rozvode manželstva. Súčasne rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

1.1. Z odôvodnenia predmetného rozsudku vyplýva, že súd prvej inštancie pri rozhodovaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva si v plnej miere uvedomoval a mal na pamäti súrodeneckú väzbu medzi maloletými deťmi, ako aj jej kvalitu zistenú znaleckým dokazovaním, zároveň však musel zohľadniť zistený skutočný stav vecí, ktorý ho viedol k záveru, že v danom prípade je v záujme maloletých detí vzhľadom na ich odlišné prežívanie rozdelenia rodiny a významne odlišný súčasný vzťah k rodičom, najmä vzťah k matke, potrebné pristupovať k rozhodovaniu o zverení podľa individuálnych potrieb každého z maloletých detí osobitne tak, aby rozhodnutie čo najviac zohľadňovalo ich aktuálne potreby. Súd opierajúc sa o závery vykonaného dokazovania, vrátane záverov súdom ustanoveného znalca, od času prijatia ktorých znalcom nedošlo, ako potvrdilo aj ďalšie dokazovanie (napríklad správa TENENET o.z.) k zmene skutkových okolností, dospel v otázke rozhodovania o zverení maloletého C. k záveru, že s poukazom na zistený skutočný stav vecí, napriek žiadosti matky neboli splnené podmienky pre zverenie maloletého do jej osobnej starostlivosti. Ako bolo súdom zistené, citová väzba C. k matke je v súčasnosti narušená, maloletý odmieta kontakt ako aj komunikáciu s matkou, pri vystavení sa tejto téme prevláda u neho nepohoda, smutné ladenie, afektivita, preto z hľadiska zisteného aktuálneho prežívania maloletého by jeho zverenie do osobnej starostlivosti matky nezodpovedalo jeho aktuálnym citovým a vývinovým potrebám a bolo by schopné privodiť maloletému neprimeranú záťaž ako aj zhoršiť jeho psychický stav. Vychádzajúc z poznatkov získaných dokazovaním, dôvodom odmietavého postoja maloletého k matke nie je matkou tvrdená manipulácia dieťaťa otcom, ale konfliktné rodičovské interakcie predstavujúce pre maloletého

protrahovanú záťaž. Argumentácia matky vo vzťahu k tvrdenej manipulácii detí otcom má logické nedostatky aj s poukazom na nenarušený vzťah a doterajší priebeh stretávania maloletého Š. s matkou, ktoré by bez podpory otca nemohlo prebiehať v tak širokom spektre nad rámec súdom nariadeného neodkladného opatrenia.

1.2. Pokiaľ ide o úpravu styku matky s maloletým C., súd s poukazom na podrobne zistený a opísaný skutočný stav vecí upravil styk matky s maloletým dieťaťom na čas po rozvode manželstva jedenkrát v týždni v rozsahu dvoch hodín za prítomnosti a asistencie odborného zamestnanca neziskovej organizácie Spoločnosť priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar. Presný čas a miesto stretnutia určí príslušné zariadenie. Súd uložil otcovi povinnosť zabezpečiť účasť maloletého C. na stretnutiach v čase a mieste, určenom Úsmev ako dar.

1.3. Súd prvej inštancie konštatujúc odlišnú situáciu ohľadom zistených citových väzieb maloletého k rodičom ako aj odlišný doterajší priebeh rodičovskej starostlivosti, s poukazom na ustanovenie § 24 ods. 2 Zákona o rodine zveril maloletého Š., mladšieho zo súrodencov F. do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov z dôvodu, že z výsledkov vykonaného dokazovania vyplynulo, že je to v záujme dieťaťa a budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa. Ako preukázali výsledky vykonaného dokazovania, vrátane záverov znaleckého dokazovania, obidvaja rodičia sú spôsobilí dieťa vychovávať a obaja prejavili o osobnú starostlivosť o maloletého záujem. Z výsledkov rozsiahleho dokazovania jednoznačne vyplynulo, že na strane Š. napriek nepriaznivému vývoju rodinnej situácie po rozpade vzťahu rodičov, prevládajú pozitívne citové väzby k obidvom rodičom, ak aj v minulosti došlo k tzv. situačnému odmietaniu maloletého vo vzťahu k matke, toto postupom času pominulo a maloletý sa s matkou stretával už v čase rozhodovania súdu v pomerne extenzívnom rozsahu, približujúcim sa rozsahu striedavej osobnej starostlivosti. Už v čase znaleckého dokazovania prezentoval Š. svoj pozitívny postoj ku všetkým členom primárnej rodiny a to aj napriek znalcom konštatovanej viditeľnej a výraznej identifikácie maloletého so starším bratom vrátane sporadického zrkadlenia otvoreného negativizmu zo strany staršieho brata, ktorého má tendenciu imitovať. Uvedené nasvedčuje tomu, že aj za situácie, kedy je maloletý konfrontovaný s odmietavým postojom svojho staršieho brata, ku ktorému vzhláda, jeho vlastný vzťah a citové väzby k matke majú takú kvalitu a význam, že postoj brata nemá silu negatívne ovplyvniť vlastné prežívanie Š.W.. Vychádzajúc zo všetkých týchto úvah, súd ustálil, že v danom prípade v kontexte s celou rodinnou situáciou a postavením Š. v nej, je v jeho záujme bez ohľadu na komplikovanosť a problematickosť vzťahu ostatných členov rodiny zverenie do striedavej osobnej starostlivosti, a to aj za situácie, aká panuje v komunikácii rodičov. Vzhľadom na zistené citové väzby maloletého k obidvom rodičom, nepochybnu spôsobilosť obidvoch rodičov dieťa vychovávať súd nenašiel relevantný dôvod pre zverenie maloletého do osobnej starostlivosti otca, resp. osobnej starostlivosti matky a prisvedčil tak názoru prokurátora, že sú splnené podmienky pre rozhodnutie v zmysle ustanovenia § 24 ods. 2 Zákona o rodine. Za správneho prístupu rodičov môže byť podľa názoru súdu prvej inštancie vedľajším účinkom takejto úpravy aj pozitívna motivácia pre staršieho C., ktorý môže časom pochopiť, že matka má v živote Š. nezastupiteľné miesto, je rovnaký rodič ako otec a preto nie je objektívny dôvod pre jej odmietanie.

1.4. V otázke určenia výživného na maloleté deti súd prvej inštancie dospel k záveru, že výživné určené matke v sume 200 eur mesačne na maloletého C. predstavuje sumu primeranú jeho veku, odôvodneným potrebám, ako aj zárobkovým pomerom, majetkovým pomerom rodičov. Súd ustálil, že určená výška výživného zodpovedá možnostiam a schopnostiam matky a odôvodneným potrebám maloletého, ktoré boli v konaní riadne zistené. Priemerné mesačné výdavky na odôvodnené potreby maloletého C., súd ustálil v sume 470 eur mesačne. Určená výška výživného zo strany matky zabezpečí maloletému hradenie pomernej časti jeho pravidelných odôvodnených mesačných potrieb. Súd pri určení výšky výživného prihliadol na osobnú starostlivosť otca o maloletého. Súd aplikujúc na daný prípad ustanovenie § 62 ods. 6 Zákona o rodine určil výživné na maloletého Š., zvereného na čas po rozvode do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov tak, že otcovi uložil povinnosť platiť výživné na maloletého Š. v sume 100 eur mesačne, a to s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania, na základe ktorého bol ustálený výrazný rozdiel v pravidelných príjmoch rodičov zo závislej činnosti. S poukazom na uvedené zistenia súd považoval za potrebné určiť aj na čas trvania striedavej osobnej starostlivosti výživné na maloletého, na ktorého zaviazal otca, za účelom zabezpečenia rovnakej životnej úrovne maloletého pokiaľ ide o jeho odôvodnené potreby u obidvoch rodičov.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj len „odvolací súd“) rozsudkom z 15. marca 2023 sp. zn. 20CoP/107/2022 o odvolaní manželky - matky maloletých detí a manžela - otca maloletých detí rozhodol tak, že zastavil odvolacie konanie v časti týkajúcej sa odvolania manžela proti výroku o rozvode manželstva, potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o zverení maloletého C. do osobnej starostlivosti otca, o zverení maloletého Š. do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, o tom, že obaja rodičia sú oprávnení a povinní zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok, o výživnom na maloleté deti a o styku matky s maloletým C.M.. Konanie o nariadenie neodkladného opatrenia, sp. zn. 20CoPno/2/2023 zastavil a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Manžel v priebehu odvolacieho konania vzal odvolanie v časti týkajúcej sa výroku o rozvode manželstva späť. V dôsledku účinného späťvzatia odvolania zo strany manžela odvolací súd odvolacie konanie v tejto časti zastavil.

2.2. Čo sa týka ďalších napadnutých výrokov, týkajúcich sa úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva, odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením súdu prvej inštancie. Rovnako ako súd prvej inštancie, aj odvolací súd konštatoval, že z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že otec neovplyvňuje maloletého C. a nie je otcov vplyv na maloletého C.S. príčinou odmietavého postoja maloletého k matke tak, ako to uvádzala matka počas konania pred súdom prvej inštancie, ako aj vo svojom odvolaní. Odvolací súd poukázal na závery znaleckého posudku znalca z odboru psychológie, odvetvie klinická psychológia dospelých, klinická psychológia detí a poradenská psychológia, C.. C. J., z ktorých vyplýva, že vzťah maloletého C. a jeho odmietavý postoj k matke sa vyvinul z dôvodu komplikovanej rodinnej situácie a nezávladnutej komunikácie matky, jej nátlakových prejavov voči nemu a otcovi maloletého. Maloletý C. sa v procese komplikovanej rozvodovej adaptácie vo zvýšenej miere identifikoval s otcom, čo súviselo nielen so subjektívnym diskomfortom spojeným so striedaním domácností rodičov, ale najmä so senzitívnym až zraňujúcim prežívaním devalvujúcich, vulgárnych a nátlakových prejavov správania matky a jej rodiny voči otcovi a maloletému C. potom, ako tento prezentoval nespokojnosť so striedavou starostlivosťou a otvorene prezentoval preferenciu otca v rámci rodičovskej diády. V dôsledku uvedeného maloletý C. odmieta osobnú komunikáciu s matkou, vrátane ich vzájomného kontaktu. Podľa záverov znaleckého posudku sa vzťah maloletého Š. s matkou nenarušil tak, ako u C.S., a to najmä z dôvodu jeho inej povahy, iného citového nastavenia. V prípade maloletého Š. nastala iná reakcia na komplikovaný priebeh rozvodovej adaptácie, ako u maloletého C.. Maloletý Š. má vytvorený dobrý vzťah ako s otcom tak i s matkou. Z uvedeného dôvodu odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie ako správne aj v tom smere, že inak upravil starostlivosť o maloletého Š. a inak o C.. Správne súd prvej inštancie vyhodnotil, že je v záujme maloletého Š., aby sa jeho pozitívny vzťah s matkou utužoval a rozvíjal, aby aspoň maloletý Š. mal zabezpečený pravidelný a rovnocenný kontakt s oboma rodičmi, čo je jeho základné právo, mať poskytnutú starostlivosť a výchovu od oboch rodičov.

2.3. Odvolací súd sa stotožnil aj s rozhodnutím súdu prvej inštancie o úprave asistovaného styku matky s maloletým C.. Podľa názoru odvolacieho súdu z vykonaného dokazovania vyplynulo, že je nutné sa pokúsiť o obnovu vzťahu maloletého C.Ú. a matky, čo je však potrebné robiť trpezlivo, rešpektujúc prežívanie maloletého. Keďže rodičia nie sú sami schopní nájsť a vytvoriť vhodný model postupného obnovovania kontaktu maloletého a matky, odvolací súd mal za dôvodné, aby sa kontakt maloletého obnovoval za pomoci odborne spôsobilej osoby, k čomu práve slúži asistovaný styk. V danom prípade odborná pomoc je nevyhnutná k tomu, aby vzťahy v rodine viedli postupne k náprave. Či sa aj dosiahnu požadované ciele, však už nezávisí len od súdneho rozhodnutia, ale hlavne od toho, ako sa k odbornej pomoci postavia rodičia - hlavne matka, ktorá si musí podľa odvolacieho súdu v prvom rade uvedomiť, že za vzniknutú rodinnú situáciu, za odmietavý postoj jej syna C. voči nej, nie je vinný len otec. Práve aj nastavená odborná pomoc v rodine súdnym rozhodnutím môže viesť ku zmene postoja matky.

2.4. V otázke určenia výživného sa odvolací súd taktiež stotožnil s rozhodnutím a odôvodnením súdu prvej inštancie. V danom prípade vzhľadom na pomery matky, jej príjem, jej možnosti a schopnosti, majetkové pomery, ako aj s ohľadom na pomery otca a náklady na maloletého, mal odvolací súd za to, že výživné od matky v sume 200 eur mesačne je určené primerane k pomerom matky, ako aj nákladom na maloletého a pomerom otca. Čo sa týka určenia výživného na maloletého Š.W. otcovi vo výške 100 eur mesačne pri striedavej starostlivosti, odvolací súd mal za to, že je dané rozhodnutie súdu prvej inštancie správne, a riadne odôvodnené práve tým, že je tu značná disproporcia medzi príjmami rodičov,

keď príjem otca je dvojnásobkom príjmu matky. Danú skutočnosť je pri striedavej starostlivosti pri určení výživného potrebné zohľadniť hlavne z dôvodu, aby dieťa u oboch rodičov malo zabezpečenú obdobnú životnú úroveň.

2.5. V priebehu odvolacieho konania podala matka návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým žiadala, aby boli obe maloleté deti zverené do jej osobnej starostlivosti. Nakoľko odvolací súd vydal rozhodnutie vo veci samej, dospel k záveru, že nie je už dôvodné rozhodovať o návrhu matky na nariadenie neodkladnej úpravy v rámci odvolacieho konania, preto konanie o nariadení neodkladného opatrenia zastavil.

3. Proti rozsudku krajského súdu podala dovolanie matka maloletých detí (ďalej aj ako „dovolateľka“), ktorá prípustnosť dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Dovolanie matky maloletých detí smeruje proti výroku II. rozsudku odvolacieho súdu, výlučne v časti o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému C.. Dovolateľka nesúhlasí s rozhodnutím odvolacieho súdu a má za to, že týmto rozhodnutím došlo zo strany odvolacieho súdu k porušeniu jej práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie odvolacieho súdu trpí podľa názoru matky vadou zmatečnosti z dôvodu „nesprávneho vyhodnotenia dôvodov rozhodných pre zverenie maloletého C. do starostlivosti oboch rodičov a rozdielného vyhodnotenia rodičovských schopností matky v prípade maloletého C. a v prípade maloletého Š.“ Podľa názoru dovolateľky, súd prvej inštancie a následne i odvolací súd svojvoľne a nedostatočne odôvodnil, prečo nebol maloletý C., rovnako ako maloletý Š., zverený do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Základným problémom vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému C. je podľa matky nezvládnutá zásada efektívnosti a hospodárnosti konania, ktorú odvolací súd, aj súd prvej inštancie pri svojom rozhodnutí prehliadol. Súdny vyhodnocujú správanie matky po tom, čo súd rok a pol nekonal, Ústavný súd Slovenskej republiky jej dal za pravdu ohľadom existencie zbytočných prieťahov v konaní a psychický stav maloletého C. odôvodňoval výlučne nekvalitným prístupom matky k maloletému, ktorá pre nečinnosť súdu nemala inú možnosť, ako bojovať o svojho syna. Matka konanie odvolacieho súdu vníma ako účelové, trestajúce jej osobu, vzhľadom na jej početné podania, a to aj priamo voči zákonnej sudkyni. Odvolací súd prehliadol právo matky na styk a starostlivosť o maloletého syna, ako aj právo maloletého syna na starostlivosť matky, vo svojom rozhodnutí ani len nezodpovedal, akým spôsobom sa vysporiadal s nefunkčným stykom matky s maloletým C.. Matka poukazuje na skutočnosť, že sa s maloletým C. nestretáva od roku 2018 z dôvodu, že ju maloletý odmieta. V tejto súvislosti namieta, že kolízny opatrovník, ani súd nevyužili svoje kompetencie a nepomohli k náprave existujúceho stavu. Zodpovednosť matky za aktuálny vzťah s maloletým C. nebol podľa názoru dovolateľky správne vyhodnotený odvolacím súdom, keďže je evidentné, že matka je kompetentný rodič na výchovu jedného z dvoch maloletých detí. Matka ostala nepochopená kompetentnými štátnymi orgánmi, ktoré svojím nekonaním ak nespôsobili, tak podporili nefunkčnosť vzťahu maloletého syna k matke. Dovolateľka ďalej poukazuje na to, že súd rozdielne vyhodnotil jej rodičovské schopnosti v prípade maloletého C. a v prípade maloletého Š.W.. Rozhodnutie odvolacieho súdu vníma ako rozhodnutie predčasné a nerešpektujúce potreby a záujmy maloletého C., keďže nezohľadnilo potrebu zachovania, podpory a rozvoja súrodeneckého vzťahu. Nezverenie maloletého C. do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov považuje dovolateľka za nezodpovedné vo vzťahu k obom maloletým deťom. Matka ďalej poukazuje na to, že odvolací súd si osvojil argumentáciu súdu prvej inštancie a nevytvoril priestor pre terapiu, sanáciu vzťahu, zistenia skutočného rodinného problému. Rovnako namieta, že rozhodnutím odvolacieho súdu nebol dostatočne zohľadnený záujem maloletého dieťaťa, predovšetkým z dôvodu, že prípad maloletého C. nebol posudzovaný individuálne. Ďalej odvolací súd podľa dovolateľky nedostatočne odôvodnil, prečo maloletý C. nemôže mať rovnaké právo na matku, ako maloletý Š. a nezohľadnil, že obaja rodičia zodpovedajú za výchovu maloletých detí. Matka tiež namieta, že odvolací súd nereflektoval na jej námietky, že asistovaný styk neprebíha a ani neprebíhal, súd vyhodnotil situáciu formálne a tým matke zakázal styk s maloletým dieťaťom. Vychádzajúc z uvedeného má dovolateľka za to, že rozhodnutie súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu je v priakom rozpore s najlepším záujmom maloletého dieťaťa. Konajúce súdy rozhodli o zverení maloletého C. a o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k nemu formálne, bez využitia multidisciplinárneho riešenia veci, pričom táto skutočnosť podľa názoru matky zakladá porušenie práva matky a maloletého C. na spravodlivé súdne konanie a spôsobuje arbitrárnosť,

formálnosť a nedostatočnosť odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Keďže dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu trpí vadami zmätočnosti, je nepredvídateľné a nepreskúmateľné, ako aj vzhľadom na to, že predmetným rozhodnutím bol narušený princíp právnej istoty, dovolateľka navrhuje rozsudok krajského súdu zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu matky sa vyjadril otec maloletých detí, ktorý ho žiadal zamietnuť, keďže matka v texte podaného dovolania nepoukazuje na žiadne porušenie jej procesných práv v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu, naopak, všetky nedostatky, na ktoré matka v dovolaní poukazuje, sa týkajú hodnotenia zisteného skutkového stavu súdom, resp. dokazovania, s ktorým sa matka nestotožnila. Otec uvádza, že súd prvej inštancie aj odvolací súd brali dostatočne do úvahy najlepší záujem maloletého C., prijali opatrenia na budovanie vzťahu maloletého C. tak so svojím bratom Š., ako aj s matkou a rozhodnutie súdov plne korešponduje aj so závermi znaleckého dokazovania. Otec má za to, že súd prvej inštancie vykonal všetky dôkazy, ktoré boli potrebné pre riadne zistenie skutočného stavu veci. Argumenty uvádzané matkou boli opakovane vyvrátené v početných psychologických správach z intervencií, ktoré za dobu konania boli v rodine vykonané. Prílohou vyjadrenia otca k dovolaniu sú tri posudky, resp. správy, vrátane správy občianskeho združenia Úsmev ako dar, vypracovanej v roku 2023, nemožno preto tvrdiť, že súdy rozhodovali na základe neaktuálnych dôkazov. Závery správy z Úsmev ako dar o.z. sú jednoznačné a jasne v rozpore s matkinou argumentáciou. Otec ďalej poukazuje na to, že psychologická intervencia oboch inštitúcií - Tenenet o.z. a Úsmev ako Dar o.z., bola ukončená z dôvodu, že matka odmietla v spolupráci s týmito inštitúciami a otcom pokračovať, preto neobstojí tvrdenie matky, že odvolací súd nereflektoval na jej námietky, že asistovaný styk neprebíha, súd formálne vyhodnotil situáciu a matke reálne zakázal styk s maloletým C.. Je nesporné a vyplýva to aj z dôkazov v súdnom spise, že otec naopak opakovane deklaroval ochotu a potrebnosť pokračovať v týchto intervenciách a žiadal matku, aby svoju spoluprácu obnovila. Podľa názoru otca, z vykonaného dokazovania je zjavné, že v súčasnosti existuje jediná prekážka pre nastolenie procesu obnovy vzťahu maloletého C. a matky, a to matkina neochota akceptovať otca ako rovnocenného rodiča a jej odmietanie stretnutí s otcom za účelom obnovy rodičovskej komunikácie, ktorá je absolútne nevyhnutným prvým predpokladom pre nápravu súčasného nevyhovujúceho stavu. Otec vo svojom vyjadrení ďalej uvádza, že nespôsobilou založiť prípustnosť dovolania je aj ďalšia dovolacia námietka matky o nesprávnom hodnotení vykonaných dôkazov (znalecký posudok) súdom, ktorú tiež bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe súdu. Hodnotenie dôkazov prislúcha totiž zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v tomto prípade súdu prvej inštancie a pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá.

5. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že vydané rozhodnutia súdov majú dostatočnú oporu v skutkových zisteniach získaných v priebehu prvostupňového, ako aj odvolacieho konania. Rozhodnutie súdu vychádza z riadne zisteného skutočného stavu veci a plne zohľadňuje výsledky vykonaného dokazovania a najlepší záujem maloletých detí. Podľa názoru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky dovolateľka v podstatnej miere len opakuje argumenty, ktoré boli obsiahnuté v jej odvolaní proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I z 23. júna 2021, č. k. 3P/63/2018, s ktorými sa už v dostatočnom rozsahu vysporiadal odvolací súd. Dovolanie matky preto žiadala ako nedôvodné zamietnuť.

6. Kolízny opatrovník maloletých detí, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava sa k dovolaniu matky nevyjadril.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal účastník konania v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

8. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci upravenej v Civilnom mimosprovom poriadku (ďalej len

„CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 CMP neobsahuje osobitnú úpravu dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, dovolací súd posudzoval prípustnosť dovolania podľa ustanovení CSP.

9. Matka maloletých detí má za to, že zo strany odvolacieho súdu došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces, pričom vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP vidí najmä v nesprávnom vyhodnotení rozhodujúcich skutočností pre zverenie maloletého C. do starostlivosti oboch rodičov odvolacím súdom a v rozdielnom vyhodnotení rodičovských schopností matky v prípade maloletého C., ako v prípade maloletého Š.. Matka maloletých detí tiež namieta nedostatočné odôvodnenie a nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré je podľa jej názoru v rozpore s najlepším záujmom maloletého dieťaťa.

10. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu dáva Civilný sporový poriadok aj Civilný mimosporový poriadok (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, právo na doručenie súdnych písomností a vyjadrení protistrany a pod.). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Posúdenie návrhov na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu, a nie účastníkov konania (strán sporu). Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov.

12. Dovolací súd, viazaný obsahom dovolania, a kontrolou postupu súdov nižších stupňov pri zisťovaní skutočného stavu veci (§ 35 CMP) nezistil, že by konanie bolo postihnuté akýmikoľvek závažnými deficitmi v dokazovaní, ani to, že by konajúcimi súdmi prijaté závery boli svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Odvolací súd, vychádzajúc zo zistených skutočností súdom prvej inštancie, potom ako v rámci odvolacieho konania umožnil účastníkovi konania, písomne viackrát reagovať na vzájomné námietky, tieto vyhodnotil a zdôvodnil svoj prijatý záver, pričom poskytol odpovede na všetky relevantné okolnosti. Odôvodnenie rozsudkov (vo vzájomnej súvislosti rozhodnutia súdu prvej inštancie s rozhodnutím odvolacieho súdu) zodpovedá základnej štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť.

13. Ak dovolateľka poukazovala na nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd opakovane poukazuje na ustálenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP), ktorá uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu (účastníkmi konania) a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

14. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu/účastníka mimosporového konania na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov

patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu/účastníka konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu/účastníka konania. Porušením uvedeného práva strany sporu/účastníka konania na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu/účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15. Ak dovolateľka v rámci dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietala nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd opakovane vyjadruje záver, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

16. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľky, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu, pričom odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu spĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia v zmysle § 393 ods. 2 CSP. Dovolaním napádaný rozsudok uvádza skutočný stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská účastníkov konania k prerokovanej veci a výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolaní i právnu úpravu, z ktorej vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Odvolací súd sa v odôvodnení zároveň vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami rodičov maloletých detí. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (ale aj z rozhodnutia súdu prvej inštancie) jednoznačne vyplývajú dôvody, pre ktoré nebolo možné upraviť výkon rodičovských práv a povinností k maloletému C. rovnako ako k maloletému Š., ako aj skutočnosti, na základe ktorých odvolací súd dospel k záveru o vhodnosti postupného obnovovania kontaktu maloletého C. s matkou za pomoci odborne spôsobilej osoby, s prihliadnutím na najlepší záujem maloletého dieťaťa. Odvolací súd sa taktiež dostatočne vysporiadal s námietkami rodičov maloletých detí ohľadom určenia výšky výživného na maloleté deti. Skutočnosť, že dovolateľka sa s názorom súdov nižšej inštancie nestotožnila, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolaťka v dovolaní neuvádza žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v konaní pred súdom prvej inštancie alebo pred súdom odvolacím pred jeho rozhodnutím.

17. Nad rámec uvedeného, k dovolateľkou uvádzaným skutočnostiam o neriešení situácie kompetentnými úradmi, ani súdmi nižšej inštancie, dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že k obnoveniu narušených väzieb medzi maloletým dieťaťom a jeho matkou môže viesť jedine zodpovedný a mimoriadne empatický prístup rodičov k vzniknutej komplikovanej rodinnej situácii, predovšetkým k chápaniu citových potrieb dieťaťa. Akýkoľvek súd, ani ďalšie inštitúcie nie sú bez úprimnej snahy a súčinnosti oboch rodičov schopné zabezpečiť usporiadanie roztrieštených vzťahov v rodine.

18. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie nie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné, preto dovolanie ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

19. O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 52 CMP v spojení s § 453 ods. 1 CSP a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.